

Projekty edukacyjno-zawodowe w Technikum Ekonomicznym nr 5 w Warszawie w ramach doradztwa zawodowego

Anna OJRZYŃSKA

Czym jest doradztwo zawodowe w szkole ponadgimnazjalnej, a do tego zawodowej? Czy ma sens doradzanie wyboru zawodowego uczniom, którzy de facto dokonali takiego wyboru, choćby wstępnego?

Można przyjąć, że młodzież uczęszczająca do technikum wybrała już swój zawód i ma wytyczone ramy swojej przyszłej zawodowej aktywności. Jednak doradztwo zawodowe w szkole ponadgimnazjalnej nie ma konstrukcji sztywnej – wyznacza nie konkretną liczbą godzin czy określoną tematyką. Współpraca z uczniami i wychowawcą klasy zakłada, że staramy się dopasować wybory i propozycje zajęć do specyfiki danej klasy i specjalizacji. Wprowadzając do naszej placówki doradztwo zawodowe, skupiliśmy się na indywidualnych potrzebach uczniów oraz przekazaniu wiedzy o sytuacjach, które mają wpływ na środowisko pracy każdego człowieka. Częściowo tematyka ta poruszana jest w ramach przedmiotów zawodowych, ale trudno jest wtedy odpowiedzieć na konkretne potrzeby każdego ucznia.

Jestem pedagogiem i mam ukończone podyplomowe studia z doradztwa zawodowego. Daje mi to możliwości/narzędzia służące rozpoznaniu sytuacji ucznia, który zgłosi się na konsultację. Rocznie jest to kilkudziesięciu uczniów, z których kilku wymaga pogłębionej diagnozy – choćby uwzględnienia stanu zdrowia, niepełnosprawności, sytuacji losowej, np. konieczności podjęcia pracy zarobkowej pomimo nauki w szkole daytimej.

Zdarza się, że konsultujemy swoje stanowisko z poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub rodzicem.

W swojej pracy z konkretnym uczniem korzystam z narzędzi w postaci kwestionariusza zainteresowań zawodowych¹ lub wielowymiarowego kwestionariusza preferencji², ale podstawą jest rozmowa z zainteresowanym, analiza jego osiągnięć szkolnych, zainteresowań pozaszkolnych i pasji, a szczególnie sukcesów w danej dziedzinie. Testy dają możliwość diagnozy preferencji. Kwestionariusz składa się ze 133 stwierdzeń dotyczących siedmiu grup zainteresowań odnoszących się do typów wykonywanych czynności (zainteresowań językowych, matematyczno-logicznych, praktyczno-technicznych, praktyczno-estetycznych, opiekuńczo-usługowych, kierowniczo-organizacyjnych lub biologicznych) oraz preferowanych przez badanego warunków pracy: związanych z planowaniem bądź improwizowaniem, a także wymagających słabo bądź silnie stymulującego środowiska pracy. Kwestionariusz pozwala na diagnozę preferencji zainteresowań typami czynności oraz warunków pracy. Umożliwia poznanie preferowanych i odradzanych zawodów.

¹ Paszkowska-Rogacz A. *Warsztat pracy europejskiego doradcy kariery zawodowej*, KOWEZiU, Warszawa 2002.

² Matczak A., Jaworowska A., Ciechanowicz A., Zalewska E., Stańczak J. *WKP – Wielowymiarowy Kwestionariusz Preferencji*, Warszawa 2006.

Fotografia 1. Warsztaty z użyciem przedmiotów – makaronu i plasteliny

Czasami ważne jest okazanie wsparcia i realne pokazanie możliwości rozwoju choćby poprzez skontaktowanie ucznia niepełnosprawnego ruchowo z placówką, która organizuje naukę jazdy nietypowymi przystosowanymi samochodami oraz PFRON-em, który współfinansuje te kursy. Korzystam też z pomocy rozmaitych fundacji, które dają duże możliwości pomocy, szkoleń dla uczniów niepełnosprawnych lub są dobrym punktem wyjścia do określenia swoich zainteresowań.

W pracy z grupą skupiam się na przedstawieniu podstaw, które określam jako dobre praktyki. Polegają one na motywowaniu do podejmowania działań, określenia celu własnych działań i zrozumienia, czym dla każdego jest sukces. Działania te mają formę projektów – jednorazowych lub powtarzanych cyklicznie.

Od ośmiu lat prowadzę, we współpracy z psychologiem szkolnym i drugim doradcą zawodowym, warsztaty dla gimnazjalistów. Jest to inicjatywa nietypowa, oparta w dużej mierze na założeniu, że

uczniom dokonującym ważnych zmian w swoim życiu nie towarzyszy poczucie sprawczości i odpowiedzialności za wybory. Z rozmów z uczniami i kandydatami do szkół ponadgimnazjalnych wiem, że przy wyborze szkoły kierują się oni najczęściej liczbą punktów z testów gimnazjalnych, dobrym dojazdem lub chęcią przyłączenia się do wybranej osoby lub grupy.

Swoim działaniem obejmujemy corocznie kilkanaście szkół, głównie z dzielnicy Bielany i Bemowo oraz okolicznych podwarszawskich miejscowości jak Koczargi, Łomianki, Izabelin. W zajęciach uczestniczy młodzież pod opieką swoich wychowawców. Warsztaty opierają się o trzy podstawowe moduły: testy predyspozycji zawodowych – czyli wskazanie możliwości znalezienia wiedzy o samym sobie, motywacji – jako źródła podejmowania skutecznych działań i trwania w nich, oraz sukcesu, czyli określeniu poziomu dążeń i satysfakcji finansowej, ambicjonalnej i drogi awansu.

Fotografia 2. Tablica – pomoc dydaktyczna do przeprowadzenia warsztatów z doradztwa zawodowego. Opracowanie własne.

Praca z młodymi ludźmi nie może być wykładem, lecz powinna uwzględniać ich własne doświadczenia i emocje. Sami zainteresowani lepiej współpracują z prowadzącym zajęcia, jeśli mają możliwość aktywności, także ruchowej. Proponujemy serię zabaw i ćwiczeń z morałem – po to, by lepiej zobrazować pewne sytuacje. Do zabawy wykorzystujemy przedmioty codziennego użytku, jak plastelinę, sznurki czy makaron. W jednej z zabaw proponujemy uczniom, by w grupach wspólnie zbudowali wieżę z makaronu i plasteliny, ale każda grupa na kartce dostaje inny czynnik determinujący, np. liczy się czas wykonania, wysokość wieży, estetyka budowli. Potem wspólnie omawiamy, jak pracuje się pod presją czasu lub jakości i jak to wpływa na grupę, a także jak realnie odnosi się to dziś do ich życia i przyszłej pracy.

Wykorzystując sznurki, uczniowie połączeni dwójkami mają za zadanie rozplatać się ze wspólnej pary. Ponieważ istnieje tylko jedno prawidłowe rozwiązanie, które bardzo trudno jest znaleźć samodzielnie, uczestnicy szybko poddają się. Uczymy wtedy młodzież, czym jest motywacja i pokazujemy model rozwiązania, aby zmotywować ich do samodzielnego działania na przykładzie innych.

Ważne jest, by wprowadzić element rywalizacji pomiędzy grupami oraz pokazać, że w pracy zawodowej często nie sprawdza się reguła matematyczna jedyne poprawne rozwiązanie. Uświadomienie młodzieży, że mamy wiele modeli silników, nośników pamięci, leków czy rozwiązań jakiegoś problemu jest kluczem do sukcesu, uczniowie są bowiem przyzwyczajeni do sytuacji szkolnych, w których istnieje tylko jedno prawidłowe rozwiązanie i nie znając go, nie podejmują próby wymyślenia czegoś innego. Tymczasem sytuacje zawodowe wymagają często uruchomienia dodatkowych pomysłów, zmiany strategii lub odkrycia czy ulepszenia oczywistych rozwiązań.

Wymaga to od prowadzących dużej kreatywności, bo uczniowie potrafią przekazać rozwiązanie pozostałym klasom, zanim rozpoczną się następne warsztaty. Tworzymy więc autorskie pomoce dydaktyczne, np. tablice możliwości. Dają one szansę prowadzącemu na wykazanie różnic w pojmowaniu, czym dla różnych osób jest pojęcie kariery, sukcesu, dobrej pracy. Prosimy wtedy o pozostawienie na tablicy dziesięciu haseł, które będą dla każdego najważniejsze za kilka lat.

Kolejną inicjatywą był projekt dla klas hote-larskich „Art Decor – estetyka w pracy hotelarza”,

realizowany w ramach warszawskich inicjatyw edukacyjnych WIE. Projekt zakładał uaktywnienie młodzieży z naszej placówki i wyposażenie jej w umiejętności i wiedzę, dzięki której przy podejmowaniu pierwszej pracy będzie można się wyróżnić.

Wykorzystaliśmy możliwości estetycznego dekorowania potraw, stołów, tworzenia kompozycji kwiatowych i dekoracji świątecznych i okolicznościowych, w programie nauczania nie ma bowiem takich treści, a estetyka odgrywa ważną rolę w postrzeganiu każdego lokalu użytkowego. Uczniowie uczestniczyli w warsztatach z carvingu, czyli ozdabiania potraw i wycinania warzyw i owoców, ikebany oraz tworzenia dekoracji z serwetek i ręczników. Wspólnie tworzyli nastrojowe dekoracje stołów.

Projekt cieszył się ogromnym zainteresowaniem uczniów, zwłaszcza że przewidziany był konkurs na najciekawsze prace i zwycięzcy dostali atrakcyjne nagrody.

Staram się także podejmować współpracę z różnymi fundacjami, np. Polską Fundacją Dzieci i Młodzieży, która pozwala młodzieży na rozwój wiedzy typowo zawodowej, dając jej jednocześnie środki finansowe na uruchomienie własnych pomysłów

i inicjatyw. W ramach takiej współpracy nasi uczniowie zaplanowali, zakupili materiały i samodzielnie wyremontowali szatnie dla dzieci z bielańskiego ogniska. Daje to młodzieży możliwość sprawdzenia się w rolach zawodowych: planowaniu działań, rozdzielaniu obowiązków, rozliczaniu faktur i ustalaniu terminów zamierzonych czynności. Dodatkowym atutem takich działań jest wyjście poza szkołę, gdzie uczniowie mają możliwość nawiązania nowych kontaktów z pracodawcami, poznania realiów, choćby finansowych, działań, które wykonują.

Praca z młodzieżą inspirowała mnie do podążania za jej potrzebami. Cenię jej zapał, zaangażowanie, często nowe pomysły i inne spojrzenie na pracę. Staram się pokazywać młodym ludziom własnym przykładem, że wyznaczanie sobie nowych celów i pokonywanie trudności jest źródłem satysfakcji. Kończąc, dodam, że moim uczniom zawsze uświadomiam, że po raz pierwszy ich świadectwo szkolne będzie dla nich również dokumentem niezbędnym w poszukiwaniu pracy. Czy będzie ich atutem?

Anna OJRZYŃSKA – pedagog, nauczycielem dyplomowanym w Zespole Szkół nr 35 w Warszawie, doradca zawodowy

Fotografia 3. Dekoracje stołów

